

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

תצוה

אור

העוצמה שבשתיקה:

שמות פרק כח (לא) וְעָשִׂיתָ אֶת מַעֲיַל הָאִפּוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת: (לב) וְהָיָה פִי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שֶׁפָּה יִהְיֶה לְפָנָיו סָבִיב מִעֲשֵׂה אֲרָג כְּפִי תִּהְיֶה לוֹ לֹא יִפְרָע: (לג) וְעָשִׂיתָ עַל שׁוֹלְיוֹ רִמְנוֹ תְּכֵלֶת וְאֲרָגְמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׁוֹלְיוֹ סָבִיב וּפְעָמָנִי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב: (לד) פְּעָמָן זָהָב וְרִמּוֹן פְּעָמָן זָהָב וְרִמּוֹן עַל שׁוֹלֵי הַמַּעֲיַל סָבִיב: (לה) וְהָיָה עַל אַחֲרָן לְשָׂרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ כְּבָאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לְפָנָי יִקְרָא וּבְצִאתוֹ יִלָּא יָמוּת: וּפְרָשִׁי (לג) רִימוֹנִים, עֲגוּלִים וְחִלּוּלִים הָיוּ כַּמּוֹן רִימוֹנִים הַעֲשׂוּיִים כְּבִיצַת תְּרַנְגוּלָת: וּפְעָמוֹנֵי זָהָב, זָגִין עִם עֵנְבֵלִין שְׁבִתוֹכָם: בְּתוֹכָם סָבִיב, בִּינֵיהֶם סָבִיב בֵּין שְׁנֵי רִימוֹנִים פְּעָמוֹן אֶחָד דְּבוֹק וְתִלּוֹי בְּשׁוֹלֵי הַמַּעֲיַל:

שאלות:

א) הקשה הרמב"ן על פרש"י בשמות פרק כח פסוק לא ולא ידעתי למה עשה הרב הפעמונים לעצמם, פעמון בין שני רימונים, כי אם כן לא היו הרימונים משמשיין כלום? ב) ואם לנוי, למה היו עשויים כרימונים חלולים, יעשה כמין תפוחי זהב? ג) ועוד שהיה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים, ואם יעשה בהם טבעות לתלות בהן? ולכן חולק הרמב"ן ומבאר שהכונה הפעמונים ממש בתוך חלל הרימונים כך שאין כפל וגם ביאור בתוך כפשומו. ד) עוד הקשה האלשיך מדוע מדגישה התורה שהפעמונים היו בתוך הרימונים, הרי לפי הסבר חז"ל ופרש"י היו הרימונים והפעמונים במספר שוה, ואם כן כמו שכל פעמון עומד בין שני רימונים כך גם כל רימון עומד בין שני פעמונים כפי שנאמר בהמשך הפסוקים "פעמון זהב ורמון פעמון זהב ורמון" ולכן קשה מדוע מודגש דווקא על הפעמונים שהיו בתוך הרימונים ולא ההיפך?

נכונה מה לומר ואיך להגיב בצורה חכמה, ולמרות שקל לומר הדברים אך קשה לעשותן ובכל זאת זו חכמת החיים שהתורה מייעצת לכל אדם.

מספר פעמונים כמספר סוגי הנגעים לכפר על חטא הלשון:

יש להקדים שמבואר במסכת זבחים דף פח ע"ב, וכן במסכת ערכין דף טז ע"א מעיל מכפר על לשון הרע מנין? א"ר חנינא יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע. עוד מבואר ת"ר מעיל וכו' שוליו כיצד? מביא תכלת וארגמן ותולעת שני שזורין, ועושה אותן כמין רימונים וכו', ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין, ותולה בהן שלשים וששה בצד זה ושלושים וששה מצד זה, רבי דוסא אומר משום רבי יהודה שלשים וששה היו, שמונה עשרה מצד זה ושמונה עשרה מצד זה. ופרש"י מסכת זבחים דף פח ע"ב עינבלים, מה שתלוי בתוכן לקשקש ותולה בו אצל הרמון [והוא] פעמון כדכתיב (שמות לט) פעמון ורמון ובתוך הרימונים דקרא לאו בתוך החלל קאמר אלא ביניהם דפעמון אחד בין שני רימונים. וכתבו התוספות מסכת זבחים דף פח ע"ב כמחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים, [הכוונה למספר מראות נגעים שישי] פר"ת דתלי האי בהאי דמשום דמעיל בא לכפר על לשון הרע וכן נגעים באין על לשון הרע כדאמרינן פרק יש בערכין (ערכין דף טז ע"א). וכ"כ ר"ת בספר הישר. וכ"כ בבעל הטורים (שמות כ"ח ל"ג) כתב שהיו ע"ב פעמונים, נגד ע"ב מראות נגעים (נגעים פ"א מ"ד), שהרי המעיל בא לכפר על לשון הרע, וצרעת בא בעון לשון הרע. הראת לדעת שהמעיל עשוי כנגד חטאי הלשון.

תירוץ האלשיך לרמז שיותר צריך לשתוק:

ובזה נבוא לתירוץ האלשיך על פי דברי חז"ל שהמעיל רומז אל הפה ומוצאותיו הפעמונים

נדהג העולם להגיב מיד על כל הערה: ידוע ומפורסם אחת הבעיות הקשות המעיבות על שלום בית ועל אושר החיים היא התגובה המהירה, בדרך כלל כאשר אחד מבני הזוג מעיר הערה או מועד בלשונו התגובה המהירה של הצד השני להתגונן או להתנצח מעכירה את האוירה בבית מאחר ומתפתח מכך מחלוקת בין בני הזוג ופעמים רבות מאבדים כל פרופורציה וגולשים למחוזות שלא צריך להגיע והכל מתחיל בגלל התגובה המהירה שנעשית באופן ספונטני בלי מספיק מחשבה והתוצאה הרת אסון, ולזאת תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שהתגובה הכי חכמה היא השתיקה וכאשר האדם מתאפק ואינו מגיב אינו מלבה את המחלוקת אך יותר מכך גורם לחשיבה

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

אלא טועה כדלקמן. עוד כתוב בזוהר פרשת יתרו דף פא ע"ב אמר ר"ש דבעי ב"נ למשתוקא מניה ולמחסם פומיה, כמה דאת אמר (תהלים לט) אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני, אשמרה לפי מחסום. פירוש אומר הזוהר בזוהר דוד המלך ללמדנו שאדם שרוצה לשמור עצמו מבשלונות וחטאים יעשה לפיו מחסום.

מעלת השתיקה:

עוד מבואר במסכת פסחים דף צח ע"ב מכאן אמרו חכמים יפה שתיקה לחכמים, קל וחומר לטפשים, שנאמר (משלי יז) גם אויל מחריש חכם יחשב. וכן אמר התנא בפרקי אבות פרק ג משנה יג רבי עקיבא אומר וכו' סייג לחכמה שתיקה: עוד כתוב בפרקי אבות פרק א משנה יז שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה וכו'; והוסיף על כך במסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק כב: שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בבין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה. לחכמים יפה שתיקה קל וחומר לטפשים, לא חכמה מביא דברים, ולא דברים מביא חכמה, אלא מעשה. כל המרבה דברים מביא חטא שנאמר ברוב דברים לא יחדל פשע (משלי י"ט), ואומר גם אויל מחריש חכם יחשב (שם י"ז כ"ח):

האומנות הגדולה ביותר של האדם בעולם לשתוק:

עוד מבואר במעלת השתיקה במסכת חולין דף פט ע"א אמר רבי אילעא אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה, רבי אבהו אמר מי שמושים עצמו כמי שאינו, שנאמר [דברים ל"ג] ומתחת זרועות עולם. אמר רבי יצחק מאי דכתיב [תהלים נ"ח] האמנם אלם צדק תדברון מישרים תשפטו בני אדם, מה אומנותו של אדם בעולם הזה ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה תלמוד לומר צדק תדברון. ופרש"י האמנם אלם אומנות יפה היא האילום, אבל צדק דהיינו דברי תורה אותו תדברון. הרי שחז"ל למדו אותנו הפך מוסכמות החברה שאדם חושב כמה שיותר מדבר הוא יותר חברמן ומוצלח, וטעות היא כי ברוב דברים לא יחדל פשע, היות וגורם מחלוקות ושנאה וקנאה

המקשקשים בקולם מרמזים על "הדיבור" שהוא סמל הפה, ואילו הרמון העשוי מחוטי צמר כפי שנאמר "תכלת וארגמן ותולעת שני" מרמז על "השתיקה" שהרי אין דבר יותר שקט מצמר, על כן אמרה תורה "ופעמוני זהב בתוכם סביב" לפי שכאשר הפעמון מקיש על הרמון העשוי מצמר מתמעט הקול ומשתתק עד שכמעט ולא שומעים את קשקוש הפעמון, לכן נאמר להלן שמות לט כה "ויתנו את הפעמונים בתוך הרימונים" ולא להיפך ויתנו את הרימונים בתוך הפעמונים, ללמד שלא הפעמון הוא העיקר אלא דווקא הרמון הרומז אל השתיקה, וככל שימעיט האדם בדיבורו, וכו' כן ייטב לו עכ"ל: ביאור הדבר שהמבט של התורה מתייחס יותר לרימון מאשר לפעמון מעין יהלום הנמצא בין אבני חן אחרים בקרבתו מבט האדם מתייחס בעיקר ליהלום מפני חשיבותו ויוקרתו, כך התורה מייחסת את המבט על המעיל שהעיקר הם הרימונים ולא הפעמונים למרות שהן שוין במספר אך בחשיבות עולה הרימון על הפעמון ולכן מציינת שכל פעמון נמצא בין שני רימונים ולא ההיפך לרמז וללמד אותנו שהשתיקה יקרה וחשובה הרבה יותר.

דברי המלכים פיו של המעיל כפול, וכן הרימונים:

עוד הוסיף המלבי"ם ברמזי בגדי הקדש וצוה שיהיה שפה לפיו סביב לא יקרע, שלא יקרע את פיו לדבר דבר חול, כי ה' הקיף על הדבור שני הומות ושפה סביב לפיו כמ"ש חז"ל, וכ"ש שלא ידבר לה"ר רק ונשמע קולו בבואו אל הקדש, שאז ידבר בתורה ובמצות ה' ויקשקש בפעמון, וע"כ באו הפעמונים בתוך הרימונים, וכו' שהקול ראוי שימצא רק בבואו אל הקדש ורק בתוך הרימונים, בתורת ה' ומצותיו, ועז"א שהמעיל מכפר על לה"ר.

השתיקה ערכה כפול מדיבור:

ואכן מבואר במסכת מגילה דף יח ע"א דרש רבי יהודה איש כפר גבוריא, ואמרי לה איש כפר גבור חיל מאי דכתיב [תהלים ס"ח] לך דמיה תהלה, סמא דבולה משתוקא. כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא מלה בסלע, משתוקא בתרין. וביאור הגמרא שחז"ל מלמדים אותנו שהשתיקה תרופה לכל דבר, וערכה כפול מהדיבור, ולמרות שהאדם חושב כמה שיותר עושה רעש ומדבר מצליח אינו

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

השתיקה של יוסף:

וכך השרישה מידת השתיקה אצל בניה, מצינו אצל בנה יוסף הצדיק מעלתו בשתיקה נוראה אמרו במדרש (ב"ר פצ"ד ג') "ויגידו לו לאמר עוד יוסף הי, כתב בענף יוסף בשם האלשיך בתהלים ע"ה, שכוונת יוסף במה שלא הודיע לאביו שהוא חי משך כ"ב שנה, היה לבלתי הלשין את אחיו ולבלתי הכזיבם שאמרו לאביהם שמת, עד שיהיו הם המבשרים לאביו שע"כ לא יקצוף עליהם", ומצינו שגם לאחר שנתראה אל אביו לאחר הכ"ב שנה גם אז פעל באופן המעולה הזה, שכתב הרמב"ן (בראשית מ"ה כ"ז) "וידברו אליו את כל דברי יוסף, נראה לי על דרך הפשט שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף וכו' ויוסף במוסרו הטוב לא רצה להגיד לו" והוא מפורש במכלתא (שמות בשלח אות י"ט), וביותר כתב דעת זקנים מבעלי התוספות (בראשית מ"ח א') "ויאמר ליוסף וכו' ומשמע שלא היה יוסף רגיל אצל יעקב, כמו שמצינו נמי ויקרא לבנו ליוסף, ושמעתי מפי הרב ר' שמואל ז"ל הטעם לפי שהיה ירא שישאל לו הענין היאך הורד למצרים ויגיד לו שמכרוהו אחיו וכו'. ללמדנו גדולתו של יוסף שהיה מוכן לוותר על קירבת אביו ולקבל יותר מאביו ובלבד שלא יספר את האמת לאביו ויגרם נזק לאחיו.

בזכות השתיקה של בנימין זכה שהשכינה בחלקו:

וכן אצל בנה בנימין מבואר במדרש תנחומא (מקץ פרק י) בזמן שמצאו את הגביע והשדו בבנימין והיה שותק, היו עומדין ומחבטין לבנימין על כתפיו ואומרי' לו גנבא ברא דגנבתא ביישתנו כך ביישה אמך את אבינו, ובשביל אותן המכות שהכוחו בכתפיו זכה שתשרה שכינה בין כתפיו, שנאמר (דברים לג) חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכך. היינו שבנימין שתק כדי שלא יעלילו על אחיו שהם גנבו, והם הכוחו וגם ביישוהו גנב בן גנבה שגם אמך רחל גנבה את התרפים וביישה את אבינו והוא שתק, ובשכר שתיקתו זכה לבית המקדש שיהיה בחלקו.

בזכות השתיקה של תמר יצא ממנה דוד המלך:

עוד מבואר במסכת סוטה דף י ע"ב א"ר אלעזר לאחר שנמצאו סימניה בא סמאל וריחקן, בא גבריאל וקירבן. היינו דכתיב למנצה על יונת אלם

ותחרות, וזו אומנות גדולה להצליח להיות שתקן עד כמה שיותר ועי"ז זוכה לחכמה.

בזכות השתיקה של לוט למרות הזדמנות להרויח ניצול מסדום:

כתב במכתב מאלהיו (ח"ג עמוד קלב) לאחר שהאריך בגדלותו של לוט שמסר נפשו על החסד ועכ"ז לא היתה זו סיבה להצילו מסדום, ומה שבכ"ז זכה להנצל היה זה דבר השתיקה שנאמר (בראשית י"ט כ"ט) "ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה, ופירש"י, מהו זכירתו של אברהם על לוט, נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא ולא גלה הדבר שהיה הם עליו, לפיכך הם הקב"ה עליו" ושאל בשם הגרנצ"פ זצו"ל הכי דבר פעוט כזה שלא להלשין על דודו שהוא גיסו ורבו למוסרו לרוצחים יחשב למעלה גדולה יותר מכל מסירות נפשו מה שהוכח בסדום? והשיב שכל גדלותו של לוט בחסד לא היתה מדרגתו הקנינית האמתית, ואילו בדבר השתיקה היתה מעלה זו אצלו פנימית קנינית, והוסיף ביאור שמאחר ואצל לוט היתה אהבת הבצע חזקה מאוד ובע"כ נפרד מאברהם, ואילו היה מדבר היה משיג תועלת מפרעה ובכ"ז שתק, דבר שהורה על קנין פנימי אמת הנמצא בו שיכל לדחות את להיטותו לבצע ע"כ נזכרת זכות זו להצילו מסדום."

בזכות השתיקה של רחל זכה בנה יוסף למלוכה:

מעלת השתיקה של רחל אמנו ע"ה, אמרו (ב"ר פרשה עא ח' ובתנחומא) "רחל תפסה פלך שתיקה וכו' עוד במדרש רבה (בראשית פרשה פד פסקה י) והנה קמה אלומתי וגם נצבה, היינו שיוסף זכה לגדולה בגלל זכות שתיקותה של רחל, ומפרש המדרש אלומתי" לא כהפשט הפשוט של אלומות תבואה, אלא אילמות" שתיקה. היות שיעקב מסר לה הסימנים היו בידה כל השבע שנים בתקוה שאכן היא תנשא ליעקב, ומבואר באגדת בראשית (פכ"ב) שכל אותן שבע שנים היה יעקב מבטיח לרחל עתיד הקב"ה להוציא ממני שנים עשר שבטים וכו' ובתנחומא אמרו שגם ביום האחרון הושיב לבן את רחל באפריון ככלה לפני חופתה בכדי שלא ירגיש יעקב, וראתה סבלונותיה ביד אחותה ורק לאחר החתונה הוחלפה ולמרות זאת שתקה.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

שואלת בשלומו והוא כאלם לא יפתח פיו, ולא מדבר כלל, ושוב האשה אומרת מדוע אינך עונה לדברי, ושואלת אותו שאלות ומבקשת למענה פיו והוא בשלו ואינו עונה כלל וכך עברו כמה ימים והאשה העלובה הזאת בצער גדול, ופנתה לביתו של הגאון המהרי"ל הידוע בפקחותו הרבה לשאול בעצתו, והרב אמר לה תקראי לו אלי, וכשהגיע האברך שאל לשלום, ותמה על מה הרב ביקשו לבא אליו, אך הרב אינו עונה לו, כך עברה שעה, ושוב שואל ומבקש לדעת סיבת קריאתו אליו, שוב הרב אינו שם לב אליו כך עברו כמה שעות, עד שאותו אברך פקעה סבלנותו וצעק הגד לי כבוד הרב מה אתה חפץ ממני איני יכול יותר לסבול, ואז הרב השיב לו במתק דבריו, רק מספר שעות הינך כאן ואינך יכול לסבול יותר ופקעה סבלנותך, א"כ תבין מה גרמת לאשתך שאינך עונה לה ולא מסביר לה פנים, לא שם לבך אליה, דע לך שעליך לדבר איתה ולהשיב נפשה, ולא לגרום לה צער כמו שעשית, והאברך הבין הדבר ותיקן המעוות, הרי שודאי חובה גדולה לדעת מתי לדבר ואיך לדבר ומה לדבר ומתי לשתוק ואל שתיקה של כעס אלא שתיקה של חכמה להרגיע הרוחות ולהתבונן בדבריו מתוך ישוב הדעת וגם חובת בני הזוג לדעת לשבת ולשוחח ולייצר אורה טובה של תקשורת לדבר על מה שצריך תיקון והוא מה שאמרו חז"ל שהדבור הוא מבחינת אומנות.

מוסר השכל:

עלה בידנו להשכיל ולהבין שאמנם כוח הדיבור גדול ועצום עד מאוד ובו נשתבח האדם מיתר הנבראים, אך כל זה כאשר משתמש בו לתורה מצוות ומעשים טובים ולפרנסתו ולהטיב בדיבורו עם הבן זוג לפרגן לשבח, אבל בשאר ענייני האדם השתיקה עולה בכפליים מהדיבור כי ברוב דברים לא יחדל פשע, ולזאת כל זוג שבונה ביתו ברוח התורה צריך לאמץ את עצת התורה בזמן שמתעורר ויבזה יותר לשתוק מלדבר ולדעת שהתגובה הכי חכמה זו השתיקה שבזה משיג את התוצאה ביתר שאת, וכל שכן בדיבור האסור ומזיק שמאבד כל חלקה טובה ויכול לחולל חורבן והרס בביתו בחברתו ולכלל, והחכם שמרבה בשתיקה זוכה ומצליח בחיים, וחופש הדיבור הוא מי ששולט על דיבורו לנצור לשונו כי לאחר שדיבר כבר אין דבריו בשליטתו אלא החפץ, ולמרות שנראה שהשתקן טיפש ונראה לאדם שעלול להפסיד בשתיקתו או ימנע ממנו איזה רווח בגלל הימנעו לדבר, ידע שאינו אלא טועה ובדיוק החיפץ כאשר מדבר מפסיד בגדול ומאבד זכויות רבות, וכבר אמר שלמה המלך החכם מכל אדם בחכמתו החפץ הגמור [במשלי יז] גם אויל מחריש חכם יחשב. וכל שכן לחכם, וכמו שאמר התנא מנסיון חייו שלא מצא לגוף טוב משתיקה, ואשרי מי שזוכה לבלום פיו כי עליו עומד העולם וזו האומנות הגדולה שמוטלת על האדם בימי חלדו עלי אדמות, ובזה יהיה אהוב למטה ונחמד למעלה להיות רצוי ואהוב לבריות, ויהי רצון שזוכה שלא נחל דברנו ועל ידי נזכה שככל היוצא מפינו הקב"ה יעשה אמן.

החותם בכרכת שבת שלום ומבורך ופורים שמה

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800